

Rerum Naturalium Fragmenta

No. 234

<i>Szemere László: A gombatermő- testek geotropizmusa és regene- rálódó képessége</i>	3
<i>Szemere László: Adatok az új telepítésű erdők gombaflórájának kialakulásához</i>	13
<i>Szemere László: Földalatti gombák gyakorisága egyes termőhelyeken</i>	18
<i>Babos Lorándné, Bohus Gábor, és Szemere László: Természettudo- mányi Múzeum Növénytára, Budapest</i>	19
<i>Szemere László: Leucopaxillus rhodoleucus (Romell) Kühner</i>	21

Budapest
1966

.

Rerum Naturalium Fragmenta

Jaskó Sándor szerkesztése:

Budapest XII., Határőr út 7

A gombatermőtestek geotropizmusa és regenerálódó képessége

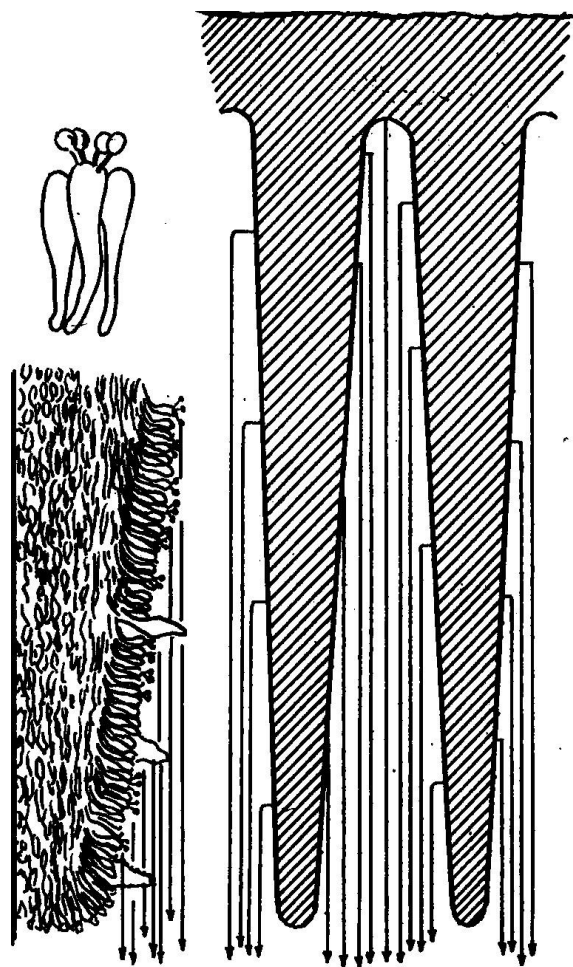
Szemere László, Hárskút

Mindazoknak a gombáknak, melyeknek kalapjuk alján van a termőrétegük (himénium a bazidiumokkal), fontos törekvése, hogy a gomba kalapja spóráinak érésekor vízszintes állású legyen.

Csak ebben az esetben tudnak ugyanis a bazidiumokról leváló, érett spórák többé-kevésbé maradéktalanul a szabadba jutni. A ferde állásban lévő gombakalapoknak a spórái ugyanis a nem függőleges állású lemezekről (ha a gomba lemezes), nem a szabadba, hanem a szomszédos lemezekre hullanak.

A függőleges állású gombalemezeken fejlődő spórák akadálytalan kihullását az is elősegíti, hogy az egyes lemezek közötti tér nem párhuzamos, a lemezek ugyanis gyakran a lemez éle felé (lefelé) vékonyodók, s így az élek közötti tér alul szélesebb, mint fentebb. A spórák ugyan egyforma magas bazidiumokon fejlődnek, mégis az egy szinten levők így egy-egy emelettel magasabban állnak az alattuk levőknél. (1. ábra.)

A rendellenes állásba került gombakalapnak tehát vízszintes állásba kell visszajutnia, s ezt a gomba tönkje a nehézségi erő ellenére is biztosítja. A nehézségi erő szerint a tönknek lefelé kellene görbülnie, de ennek az ellenkezője történik.

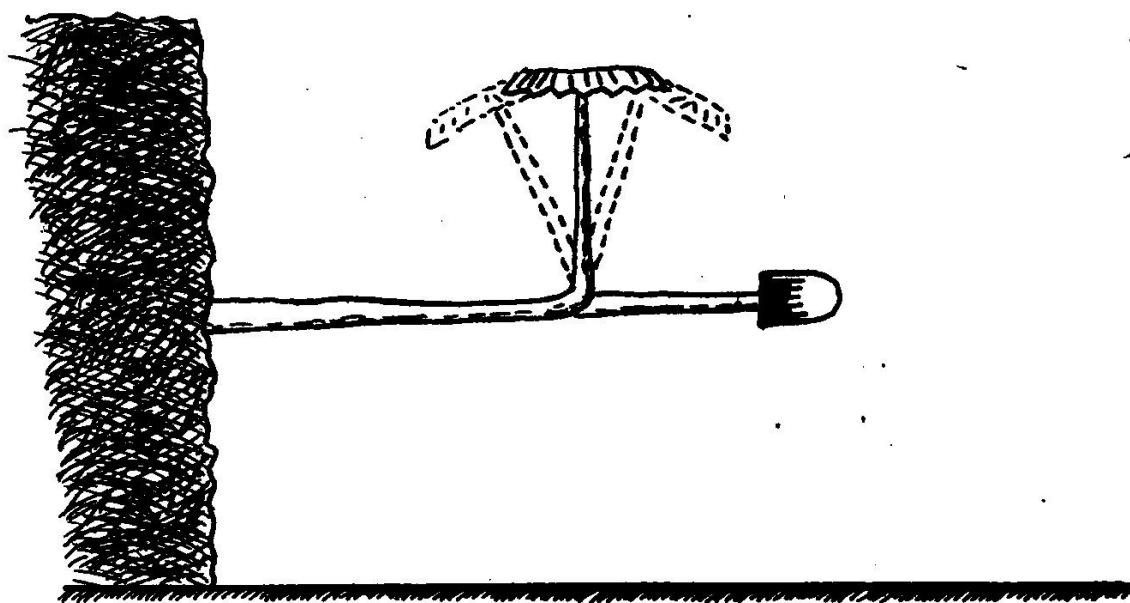

1. ábra.

A spórák a függőlegesen álló lemezekről akadálytalanul hullhatnak le. Jobb oldalt két lemez keresztmetszete vázlatosan. Baloldalt egy féllemez keresztmetszetén a termőréteg is látható a bazidiumokkal. Baloldalt felül egy 4-spórás bazidium két meddő bazidium közt. A nyilas végű vonalak a spórák szabad kiesésének irányát jelzik. (Valamennyi erősen nagyítva.)

BULLER írja, hogy egy gyenge ál-tintagombát (*Coprinus plicatilis* Er.) egy gyeptégla-darabbal együtt emelt ki a földből, aztán a gyeptéglát úgy tette az asztalra, hogy a tönk vízszintes helyzetbe került. (2. ábra.) A kis gomba termőteste (kalapja) még zárt volt. A gyeptéglát, - hogy ki ne száradjon - időnként megöntözte, s az egészet lefedte egy üvegburával. Három óra alatt a tönk felfelé elgömbült, s rajta a közben kinyílt gombakalap vízszintes állásba jutott.

A gombakalap kevés ingadozás („tétovázás”) után, csak további két óra múlva nyerte el végleges (vízszintes) helyzetét.

2. ábra.

A tönk vízszintes helyzetbe hozza a kalapot.
BULLER *Coprinus pliatilisszel* végzett kísérlete.

BULLER ezt így írja le: „Meglepetésemre azonban a tönk folytatta csavarodását még egy órán át, míg a kalap egészen 20° -kal túlhaladt (a gyeptégla felé). Ekkor újból visszafelé kezdett hajolni és további egy óra alatt a kalap másodszor is felvette a vízszintes helyzetet. A görbülés azonban még tovább folytatódott és mintegy 15° -kal túlhaladt az előbbi helyzeten (a gyep-téglától újra távolodva). Végül a tönk újból hajlott és most, harmadszorra, a kalap helyzete a függőleges állású tönk végén véglegesen vízszintes lett.”

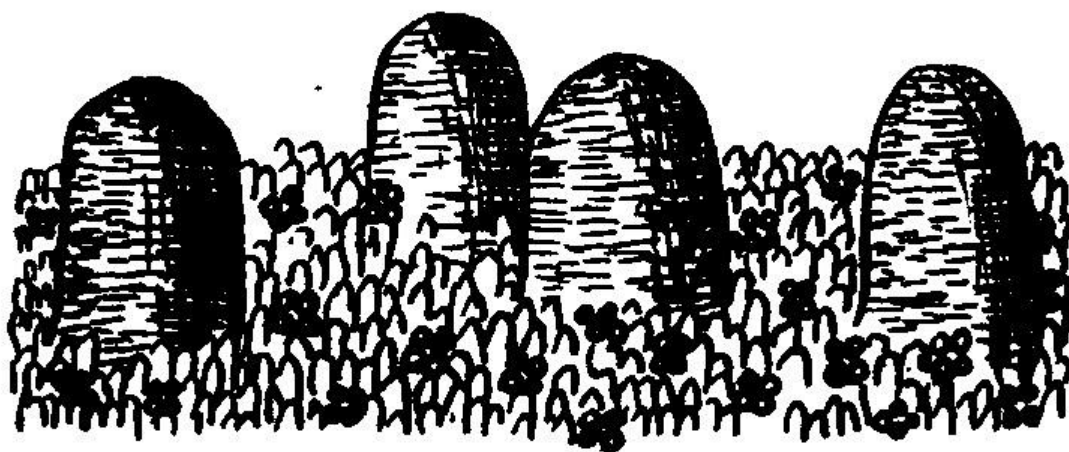
A spórák zavartalan kihullását nemcsak a kalap vízszintes állása biztosítja, de feltételezhetően közrejátszanak itt a spóratermő réteg (himénium) cisztidái is. Ezek jóval magasabbak a közöttük levő bazidiumoknál és gyérebben is állnak. Miattuk – leme-

zes gombák esetében – a két szomszédos lemez nem érhet össze, s az így keletkező hézagokon a spórák kihull-hatnak.

A kerti tintagomba (*Coprinus micaceus* BULL.) himéniumában boglya alakú cisztidák találhatók, közöttük a 4-4 spórát tartó bazidiumokkal és nagy számban meddő bazidiumokkal (3. ábra).

Így a spórák zavartalan fejlődéséhez elég térség van.

A gyéren álló cisztidák (lásd az 1. ábrán) nem akadályai a spórák kihullásának, mert a közöttük lévő léghuzat eltéríti tőlük azokat. A szinte súlytalan spórákat ugyanis már a legkisebb légáramlat is eltérítheti esés közben.

3. ábra

Coprinus micaceus himénium részlete „madártávlatból”,
erősen nagyítva, vázlatosan.

A szabad természetben is észlelhetünk BULLER kísérleteihez hasonló jelenségeket. A fatönk oldalából kinőtt laskagomba (*Pleurotus*) tönkjei görbék, ha nem is vízszintesen állók, de utóbb elhajlanak, hogy rajtuk a kalapok, habár egymás mellett

nőve is, vízszintesen helyezkedhessenek el. A laskagombán ezt megszoktuk, s nem vontunk le belőle következtetéseket. Lásunk azonban egy szokatlanabb példát.

A rozsdasárga tölcsérgomba (*Clitocybe inversa* SCOP.) közönséges erdeinkben. Változatosságra hajlamos, de abban minden változata megegyezik, hogy felfelé irányuló tönkjükön a kalapok vízszintesen helyezkednek el.

4. ábra

Laskagomba-szerűen nőtt *Clitocybe inversa*

Pamukon (Somogy m.) volt kertemben 1934-ben bokros helyen árkot ásattam. A következő évben az árok oldalából egy helyen néhány rozsdasárga tölcsérgomba tört elő. A gombák tönkje

laskagomba szerűen, többé-kevésbé vízszintes volt, de a tönkök vége felhajló, s így a kalapok vízszintesen helyezkedhettek el (4. ábra.)

De olykor meggörbülnek a gyűjtött, s egészben az asztalra tett gombák tönkjei is. Aki csak másnap veszi elő azokat, hogy lefesse vagy lefényképezze, az görbült tönkkel ábrázolja a gombákat, ha nem számolt a szóban forgó jelenséggel. Se szeri – se száma az irodalomban azoknak az ábráknak, melyek hibásan ábrázolják, görbe tönkkel azokat a gombákat, melyek eredetileg egyenes tönkűek voltak.

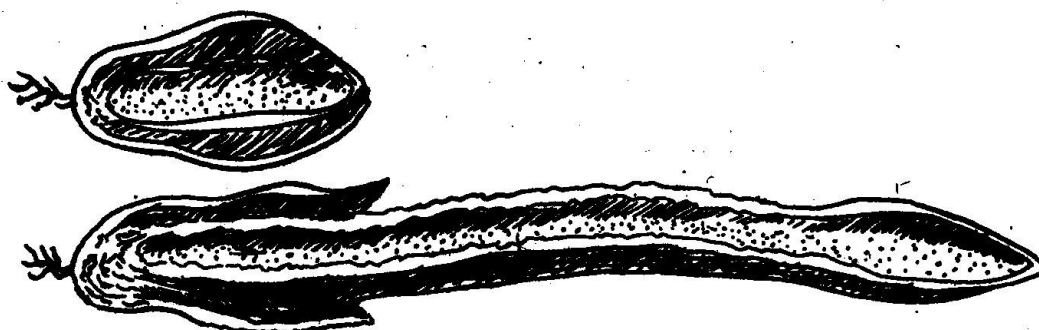
Például álljon elő az én hibám: 1926-ban megjelent kis gomba-határozó könyvemben a császárgombát (*Amanita caesarea* SCOP.) görbe tönkűnek festettem. Ezt a gombát nem magam gyűjtöttem, hanem postán érkezett példányok után készítettem. A tönkök már a küldő asztalán görbültek meg.

SMOTLACHÁ-nak 1952-ben megjelent “Atlas hub” c. színpompás munkájában valamennyi ábra színes fényképfelvétel. A könyv címlapján három légyölő galóca (*Amanita muscaria* L.) látható, többé-kevésbé görbe tönkkel. De görbe a tönkje a könyvben bemutatott többi galócának is.

Görbe, főleg vékonyabb tönkű gomba a szabadban is van elég. Ha a gomba növekedésekor akadályokba ütközik (növények, fatörmelék, stb.) kikerülve azokat, girbegörbe lehet a tönk. Végeredményben azonban a kalap mindig vízszintesen helyezkedik el.

A gombák kedvező körülmények között, igen gyorsan kinőhetnek. E téren kb. a *Phallaceae* (Szömöröcsög) családba tartozó

gombák vezetnek. Ezek puha, belül kocsonyás állagú, tojás alakú burokból (népiesen „boszorkánytojás”) nőnek ki. Ha ezeket sértetlenül hozzuk haza, akkor a termő test nem tudja áttörni a burkot. Ha azonban a burok már meghasadt, akkor az abból kibújó gomba óra alatt több centiméterre kinő. Ezt akkor észleltem, amikor egy alig 1-2 cm tönk-magasságú gombát festeni kezdtem. Meglepődve láttam, hogy mire a kép elkészült, gombám tönkje csaknem 6 cm magasra nőtt meg.

5. ábra

Kettévágás után a burokból kinőtt *Mutinus caninus* vázlatosan.

Még feltűnőbb volt egy kutyaszömörcsögnek (*Mutinus caninus* HUDS.) makacs növekedési készsége. Ez a gomba is kocsonyás állagú burokból nő ki. 6-15 cm magas, belül üreges tönkjének a tetején hegyes, piros süveg van. 1953. VIII. 4-én Somogyfajszon több, még zárt termőtestet gyűjtöttem. A legnagyobb, 2 cm magas, már hosszúkás volt. Ezt ketté vágtam.

Az első napon a gomba látszólag semmit sem nőtt. 6-án reggel a hüvely átmetszetek azonban már 3 cm magasak voltak, az egész (illetve hosszant kettévágott!) tönkök pedig 7 cm magasak lettek. A fél tönkök így vályú alakúak voltak, s azt a benyomást keltették, mintha utólag vágtam volna ketté hosszában a

tönköt (5.ábra). Az üreges, laza állományú tönk fel-építéséhez tehát elegendő volt az a tápanyag, ami a burookban volt felhalmozva.

A hangyák buzgón keresik fel az ízletes földalatti gombákat. Kérgükön kb. 2 mm átmérőjű lyukat rágnak, s ezen hordják ki a gomba belsejét (gleba). A kéreg (peridium) nem kell nekik, ezért ez mint üres hólyag, a földben marad. Azonban átrágnak a hangyák olyan földalatti gombákat is, melyeknek belseje (a gomba húsa) nem ízlik nekik, ekkor azzal a gombával többet nem törődnek.

A gomba az átrágott kérget kinövi, de a rágás nyoma mégis meglátszik, éspedig azért, mert a regenerálódott peridium az eredeténél kissé vékonyabb, befelé pedig domború falu. Az egész azt a benyomást kelti, mint mikor a fémlýukasztóval vaslemezre lyukat akarunk ütni, de a lyukasztó csak félig hatol be a vasba.

Érdekes az is, hogy a regenerálódott lyukrészen is olyan szerkezetű szemölcsök keletkeznek, mint aminők a gombát fedik. Csak a tüskék apróbbak, finomabbak. Ezt a jelenséget a változékony ál-szarvasgombán (*Elaphomyces muricatus* FR.) figyeltem meg. Ezen gomba belseje (elporló húsa) nem kell a hangyáknak.

Nem ízlik a hangyáknak a bűdös szarvasgomba (*Balsamia vulgaris* Vitt.) belseje sem. A kérgén néha 2-3 helyen is van hangyarágás. Egyes mikológusok ezeket a hangyarágásokat a gomba betüremléseinek nézték. Egyes földalatti gombának, pl. az üreges szarvasgombának (*Tuber excavatum* Vitt.) van természetes betüremlése, de ez nagyobb a hangyarágásnál, s nem ép

szélű. S nem fordul elő az, hogy egyazon gombán több betüremlés is lenne.

Összefoglalás

A kalaposgombák termőtestén az a törekvés figyelhető meg, hogy a kalap mindig vízszintes helyzetben legyen, mert a spórák így, függőleges irányban szóródhatnak ki könnyen. A spórák kihullásának megkönnyítését ezen felül még egyes egyéb sajátságok, pl. cisztidák elhelyezkedése, lemezek alakja stb. is biztosítja. A kalap vízszintes helyzetbe kerülését a tönk megfelelő elgörbülése teszi lehetővé.

A tönknek a geotropizmussal ellentétes elgörbülő mozgása nem csak az *Amaniták* közismert esetében fordul elő, hanem más esetekben is megfigyelhető. BULLER ezt egy *Coprinus plicatilis* példánnyal igazolta. Egy ízben a *Clitocybe inversa* függőleges földfalból kinőtt példányain feltűnően tapasztaltam.

A regenerálódó képesség szép példái is előfordulnak. A kettévágott *Mutinus caninus* tönkje a kettévágás után is kinő a burokból. Közismert az *Elaphomyces* és *Balsamia* fajokon a hanyarágások által keletkezett lyukak jellegzetes kéreg-pótlódás útján való eltűnése is.

Irodalom:

BÁNHEGYI – BOHUS – KALMÁR – ÜBRIZSY 1953.: Magyarország nagygombái. Budapest.

BULLER, A.H.R. 1909-1924.: Researches on fungi. III. kötet, London.

SMOTLACHA 1952.: Atlas hub. Praha.

SZEMERE L. 1926.: Gombáskönyv kezdők részére. Budapest.

(Mikológiai Közlemények, 1964, p.82-89)

Adatok az új telepítésű erdők gombaflórájának kialakulásához.

Szemere László,
Hárskút (Veszprém megye)

Hogyan és mikor indul meg az erdőknek gombákkal való benépesedése, erről többen írtak már, és különféleképp vélekednek az elgombásodás gyorsaságáról. Mivel a mikorrhiza-viszonyt erdészetiileg hasznosnak tartják, többféleképpen törekednek is arra, hogy az erdőben a „társulás” mielőbb létrejöjjön, s megjelenjenek a mikorrhiza-viszonyban élő gombák.

Megfigyeléseim szerint a gomba és fás növény között létrejövő kapcsolat nemcsak úgy alakulhat ki a talajban, hogy a gomba a kifejlett növény gyökereivel lép kapcsolatba.

Véleményem szerint az erdő talajára lehullott termésekre és magvakra is rákerülhet már a gomba spórája vagy micélium-részecskéje. Ennek eredményeként a kikelt csemete gyökérzetével a micélium azonnal kapcsolatot vesz fel, majd az 1-2 éves csemetévé nőtt fácska mellett, kevés késéssel, megjelenik a gomba is, amelynek a micéliuma már a termésre vagy magra rátelepült.

Ez nem feltételezett lehetőség, mert már a franciák szarvasgomba-termesztése is ezen az alapon indult meg; olyan erdőben szedett makkot vetettek el, amelyben a francia szarvasgomba (*Tuber melanosporum*) már honos volt.

Saját megfigyelésem ezzel kapcsolatban igen tanulságos. Ha a föld, illetve az erdőtalaj felszínén bizonyos ideig heverő makkra egy föld alatt termő gomba micéliuma rátelepülhet, akkor ebből az is következik, hogy a földalatti gombák micéliuma az erdőtalaj felszínét is behálózhatja. Ebben rejlik annak a magyarázata, miért tudtam én egy „kefesűrűségű” fiatalosban 1964. július 22-én, majd 27-én mind földalatti, mind pedig föld feletti gombákat találni. De előbb ismertetem azt az esetet, amelynek során magam is megállapítottam, hogy némely gomba micéliuma a makkra rátelepülés után milyen gyorsan hozhat termőtestet.

Egy kis tölcsérgomba-faj, a változékony pénzecskegomba (*Laccaria laccata* SCOP.) nevezetes terjeszkedési szívósságáról. Ez az 1-6 cm. kalap-átmérőjű kis gomba igen közönséges, s hol szép lila, hol meg sárgás-vörösesbarna színével vonja magára a figyelmet. Szívóssága abban is megnyilatkozik, hogy a letarolt erdők helyén, szántók szélén, árokpartokon stb. még évtizedekig eltengődik, de csenevész, torz alakban. A csak 1-2 cm kalap-átmérőjű ilyen példányokat régebben külön fajnak (*Laccaria echinospora* SPEG.) tartották. Ha később a kiirtott erdők helyére ismét erdőt telepítenek, akkor a gombánk hamar megjelenik a régi szokott helyén.

Egy ízben Pamukon (Somogy m.) egy tölgyerdő szélétől 300 méterre, parlagon hagyott szántóföldön, másfél arasz magasságú kis tölgycsemetét találtam, s mellette ott volt a szóban forgó pénzecskegombának egy termőteste is. A csemete legfeljebb 2 éves lehetett, s a gomba micéliuma annyira behálózta a fáska gyökerének szűk életterét, hogy micéliuma termővé fordult!

Tulajdonképpen ebben semmi csodáltnivaló nincs, hiszen a csiperkegomba micéliumával beoltott ágyások már pár hónap múltán termőre fordulnak. Inkább az a meglepő a dologban, hogy az a kevés micélium, amely az erdő talaján a makkra települt azon rövid idő alatt, míg talán egy varjú a szántóföldre kivitte, elég SZÍVÓS volt ahhoz, hogy új helyén – a szántóföldön! – aránylag hamar elhatalmasodhasson.

A varjak, de a szajkók is fölszedik ugyanis a makkot, elrepülnek vele, azután ügyetlenségből elejtik és nem szállnak le érte a földre, hanem más makkot hoznak az erdőről; de játékból is el-el ejtenek egy-egy makkot, míg röptükben viszik.

Ilyen módon növekedett 8–10 tölgyfácska volt a pamuki szőlőmben, mégpedig a szőlőt szegélyező öreg meggyfák alatt. Odaszálltak a szajkók, az odavitt makkot kiejtették a csőrükből, s az a földre esve, ott kikelt.

A gombák gyors megjelenésére a fiatal facsemeték mellett más bizonyítékom is van, 1962. június 4-én a hárskúti Hajag-hegy lábánál, az un. Törkü lapon, facsemetéket kapálva a kapások négyféle földalatti gombát találtak. A gombák mind apró méretűek voltak, s a Hymenogaster, Melanogaster, Hysterangium és Rhizopogon genuszokba tartoztak. A dolog nem hagyott nyugton, s július 22-én, majd 27-én egy-egy napot szenteltem annak, hogy a helyszínen széttekintsek.

A Törkü lapnak az északi szélén van az a kb. 7 kat. hold nagyságú sűrű fiatalos, ahol a gombákat találták, illetve az említett napokon magam is találtam. A talaj itt kötött agyag, a szabálytalan négyszög alakú fiatalosnak keleti felében erdeifenyők, a

nyugatiban pedig tölgyek vannak, köztük egy keskeny kőrisonvonalat húzódik.

Az 1952. évi telepítésnek azokat a részeit, ahol a csemeték nem eredtek meg, új csemetékkel pótolták. A telepítésben tehát itt-ott olyan kisebb foltok vannak, ahol a csemeték a többinél jóval alacsonyabbak, mert csak 2-5 évesek. Ezek zöme lucfenyő, de tölgy és juhar csemeték is vannak közöttük.

Mindezeken kívül vannak a területen az első telepítéskor meghagyott, vagy a telepítés óta oda belopakodott egyéb fák és bokrok is (nyár, galagonya, vadrózsa stb.). Az erdőgazdaság természetesen csak a hiányok pótlására ültetett apró csemetéket kapáltatta meg, hogy azokat a fű el ne ölje. A telepítés nagyobb fáit már nem volt szükséges kapáltatni. A szóban lévő gombákat tehát mind az apró (2-3 éves) csemeték alatt találták. Az én keresésem viszont a korábbi telepítésű, nagyobb fákra szorítkozott, amelyek alatt találtam is mindkét keresési napon egy fajt (*Hymenogaster tener*) a tölgyfák alatt.

Ugyanekkor az apró csemeték közelében itt-ott a kapavágásoktól megkímélt példányait észleltem a pénzecskegombának, amely itt is nyomon követte a csemetéket, még a fenyőket is! Ez a fenyőmag útján nem volt lehetséges, hanem csakis közvetve, alighanem úgy, hogy annak a csemetekertnek a talaja, ahonnan a csemetéket hozták, már telítve volt nemcsak az említett földalatti gombák micéliumával, hanem a pénzecske gombának micéliumával is. A pénzecske gombának itt is csak apró torz (*echinospora*) példányait találtam.

Az erdők elgombásodása tehát már a csemetekertek fertőződéssel is megindulhat, s a telepítés meggyérítéséig ellappanghat-

nak a fiatalosban az egyes gombák micéliumai, sőt a termő-tes-
tek is megjelenhetnek. Mivel a mikorriza-gombák minél gyors-
sabb megtelepülése és elszaporodása a facsemeték jobb fejlődé-
se miatt kívánatos, azért minél gyorsabb elterjesztésükre töre-
kedni is kell.

Irodalom:

*Bánhegyi J. – Bohus G. – Kalmár Z. – Ubrizsy G.: Magyarország
nagygombái. Budapest, 1953.*

Buller, A.H.: Researches on fungi, III. London, 1909-1924.

Smotlacha, M.: Atlas hub. Praha, 1952.

Szemere L.: Gombáskönyv kezdők részére, Budapest, 1926,

(Mikológiai Közlemények, 1965, 3.évf, 2.szám)

Földalatti gombák gyakorisága egyes termőhelyeken

Szemere László,

Hárskút

Előadásomban ismertetni óhajtom, hogy kedvező körülmények között, egy gombaévad alatt, két közönséges gomba: a *Tuber puberulum* és az *Elaphomyces muricatus* hány termőtestet fejlesztett.

Kopár-pusztán (Somogy-megye) egy kis erdő nyirkos talaján, 600 négyzetméteren igen sok *Tuber puberulumot* találtam. A kis erdőt fűz, kőris, és szilfák alkották. Minden négyzetméteren 5-6 gombát leltem. Alkalmam volt az 1955-1958. évek között ezt a helyet évente többször is felkeresni. Mindegyikszor e helyen bőségesen tudtam gyűjteni a nevezett gombákat úgy, hogy évente több ezer darabot is gyűjthettem volna.

Egy 50 éves tölgyerdő kb. 80 négyzetméteres darabján annyi *Elaphomyces muricatus* találtam, hogy megítélésem szerint akár 1000 gombát is gyűjthettem volna, miután minden második fa alatt több-kevesebb gomba volt. Ez a gombafaj 2-3 évig sem rothad meg, s ez az oka, hogy oly sok található belőlük.

Bemutatok egy 297 x 50 m területű lelőhelyet is, ahol egész kis területen 4 év leforgása alatt 18 különféle fajt találtam, kb. 100 termőhelyen. Magyarországon itt fordult elő először a mediterrán *Choiromyces magnusii*. Ez a 18 faj azért meglehetősen sok, mivel Magyarországon összesen csak 82 földalatti faj ismeretes, illetve található. Ez okból javasoltam ezt a lelőhelyet „Asylum Hypogaearum” névvel megjelölni.

(Mikológiai Közlemények, 1964, p.216)

Természettudományi Múzeum Növénytára, Budapest.

Babos Lorándné, Dr. Bohus Gábor,
és Szemere László (külső munkatárs).

Megjelent: 5 szakkönyv és 29 dolgozat.

Rendszeres kutatást folytattak a kalaposgombák rendszertani és florisztikai kérdéseinek tisztázására. Rendszeres kutatás folyt a lombos-erdei növénytársulások és a gombavegetáció közötti összefüggések felderítésébe. Ökológiai területen vizsgálták a gombák micéliumának szárazságtűrését és hőigényét. A Gombatermelési Vállalat Mikológiai Kutató Laboratóriumával közösen rendszeres kutatást végeztek a csiperkegomba termésmennyiségének növelésére; ennek során új fajtáknak a termelésbe vonására.

Faanyagvédelmi témakörben a Növényvédelmi Kutató Intézettel és a MÁV Fatelítő Vállalattal közösen vizsgálatokat végeztek a fenolszármazékok fungicid hatásának, valamint a nyomás és a hőmérséklet együttes, hatásának tisztázására. A Műanyagipari Kutató Intézet segítségével pedig a farontógombák radioaktív sugártörésével kapcsolatos kísérletek folytak. A Budapesti Orvostudományi Egyetem Gyógyszertani Intézetével közösen vizsgálták a makrogombák micéliumának a rezisztens baktériumokra és a gombákra kifejtett antibiotikus hatását.

Kikísérleteztek és bevezettek egy alkalmas módszert a kalaposgombák herbáriumi preparálására. Összeállították a termesztett csiperke életfolyamataival kapcsolatos kutatások eredményeit és a Gombatermelési Vállalat Mikológiai Kutató Laboratóriumával közösen elkészítették a „Kultúrflóra” sorozat számára a

„A termesztett csiperke” c. kötetet (1961). Elkészítették a „Magyarország kalaposgombái” és „Magyarország nagygombái”, valamint az „Erdő Mező Gombái” c. határozókönyveket (1956).

Szemere László elkészítette azt a képsorozatot (728 akvarell) amely a Múzeum Növénytárában van elhelyezve. Szemere László több évi tanulmányai alapján elkészítette Magyarország földalatti gombáinak színes táblákkal illusztrált monográfiáját, amelyet az Akadémiai Kiadó német nyelven jelentet meg még a folyó évben.

Foglalkoztak a „Clusius Codex” tinorú gombáinak és galambgombáinak megfejtésével.

(Mikológiai Közlemények, 1965, p.60-61)

Leucopaxillus rhodoleucus (Romell) Kühner

Szemere László, Hárskút

Ezt a SCHULZER ISTVÁN által leírt, s újabban többször előkerült ritka gombát a České Mikológia 1966. évi 1. számában ismertettem. Mivel ez a gomba két más gombánkhoz hasonlít, azért célszerűnek vélem leírását, két hasonmásával párhuzamosan, röviden ismertetni.

Kalapja 2-9 cm átmérőjű, domború, majd szétterülő, enyhén tölcséres is lehet, széle pedig fodros-karéjos. Színe fehér, itt-ott áttetszően üde rózsaszínes, később kissé barnán foltos is lehet.

Lemezei mind két szélén elkeskenyedők, középütt 7-8 mm szélesek, többé-kevésbé lefutók. Eleinte rózsaszínesek, utóbb fehéresek. Tönkje 2-6 cm magas, 4-23 mm vastag, többé-kevésbé hengeres,, de lehet kissé gumós is, vagy középen duzzadt. Kisé szemcsés. Tömött. Fehéres-rózsás, majd mint a kalap, foltosodó. Húsa édeskés, kissé kellemetlen szagú.

Spórái, eleinte rózsaszínesek, majd víztiszták. Rövid ellipszis alakúak, 4,5-10x5-8 mikron méretűek. Felületük kissé érdes. Bazidiuma 20-50 x 6-10 mikron, 4 spórák.

Gombánkat Észak-Afrikában, Franciaországban és Svédországban találták, s nálunk is honos. Nyáron és ősszel terem, fenyők és akácfák alatt. Pamuk erdeiben (Somogy-m.) 1936-1946 között rendszeresen megtaláltam, mindig akácok alatt. 1950-ben Tolna megyéből is előkerült.

SCHULZER kéziratában 1141. sz. alatt ismertette *Clitocybe subrosella* néven. Miután kézírata nyomtatásban nem jelent meg, ez a név prioritását elvesztette.

Gombánk a kajsza lisztgombához (*Clitocybe prunulus* SCOP.) nagyon hasonlít, alakra, nagyságra és színre is, amennyiben az a gomba is fehér. De rózsaszínes szín nincsen rajta, lemezei pedig a spórák érése nyomán piszkos-húsvörös színűek lesznek. Spórái pedig orsó alakúak, hosszant vonalazottak.

Másik hasonmása a nagy fehér csigagomba (*Hygrophorus penarius*; syn.: *Clitocybe difformis* SCHUM.). Ez azonban kinőtt korában jóval nagyobb, gyéren álló lemezeinél fogva az elefántcsont csigagombához (*Hygrophorus eburneus* (Bull.) Fr.) hasonlít, de kalapja nem nyálkás, tönkje nem korpás. Egyébként ez is tiszta fehér, sőt rózsaszínes-lilás árnyalat is lehet itt-ott rajta.

A *Leucopaxillus rhodoleucus* magyar neve rózsás kajszagomba (BOHUS – KALMÁR – UBRIZSY) volt. Mivel azonban KÜHNER gombánkat a *Clitopilus* genuszból kiemelte, s a *Leucopaxillus* genuszba tette át, a magyar név részben megváltoztatandó lenne aszerint, hogy az eddig irodalmunkban nem szereplő *Leucopaxillus* genusznak mi lesz majd a magyar nemzetség-neve.

(*Mikológiai Közlemények*, 1966, p.33-34)